

Saamaynta Qaaxada (TB)

Caalam ahaan

Qaaxadu waxay ku socotaa inay noqoto muskilad caalam oo aad u weeyn. Hay'adda Caafimaadka Adduunka (WHO) waxay qiyaastay in saddex meelood oo meel dadweeynaha adduunka ay sadhaysay Qaaxadu. Waxaa kale oo jira 9.2 milyuun oo arrimood oo cusub oo qaaxada cudurka fidin karta ah oo la aqoonsaday isla markaasna sabata in ka badan 1.5 milyuun oo dhimasha ah sannad kasta.

Qowmiyad ahaan

Labaatankii sannadood ee la soo dhaafay, tirada arrimaha qaaxada firfircoon ee laga soo sheegay Kanada way yaraatay. Si kastaba ha ahaatee, 2004tii, Kanada waxaa laga soo sheegay 1,613 oo qaaxada firfircoon ah.

Degaankan ahaan

Isku cel-celin, Middlesex-London waxaa jira 10 arrimood oo cusub oo ah qaaxada firfircoon sannad kasta. Qaaxada daawada u adkaysta, iyadana waxaa la caddeyey in ay jirto nawaaxigeenna.

Waa maxay Qaaxadu?

Jeermis la yiraahdo Mycobacterium tuberculosis ayaa keena qaaxada. Inta badan waxay abbaartaa sanbabada, laakiin waxay kaloo saddaysaa xubnaha kale ee jidhka.

Sidee u fiddaa qaaxadu?

Qaaxadu waxay ku faaftaa hawada marka qof qaba qaaxada saddaysani qufoco, hindhiso, ama hadlo isla markaasna qof kale neef ahaan u qaato oo ay gasho sanbabkiisa/keeda

Guudahaan, si uu sadhoobo, qofku waa inuu la yeeshaa xiriir badan qof qaba qaaxada

Maxay tahay qaaxada aan firfircoonayani?

Neefsashada jeermiska qaaxada inta badan kuma bukoodo qofku waayo nidaamka cudur iska difaaca jidhka ayaa awooda inuu xakameeyo jirada. Jeermiskii wuu noolaanayaa laakiin kuma firfircoonaanayo jidhka qofka. Sidaas waxaa loo yaqaanaa qaxada aan firfircoonayan loona yaqaanno qaaxa sadhaysan ama qaaxada qarsoon. Dadka leh qaaxada qarsooni ma bukaan isla markaasna kuma fidin karaan dadka kale.

Maxay tahay qaaxada firfircooni?

Haddii nidaamka cudur iska difaacista qofku uusan joojin karayn korriinka jeermiska qaaxada, waxaa ku kobcaysa qaaxada firfircoon.

Calaamadaha lagu garto waxaa ku jiri kara:

- Qufac
- soo quficid dhiig am xaako
- xummad ama qandho
- dhiidid habeenkii
- miisaankaaga oo yaraada
- daal

Qaaxada firfircoon waxaa loo aqoonsaday inay sadhaysantahay haddii ay saamayso sanbabada iyo marrinada hawada. Qaaxadu waxay u dhowdahay inaysan sadhaysnayan haddii ay saamayso jidhka intiisa kale.

Qaaxada aan firfircoonayni ma u gudbi kartaa cudurka qaaxada firfircoon?

Haa, dadka qaba qaaxada aan firfircoonayni waxay qaadi karaan qaaxada firfircoon haddii nidaamkooda cudur iska difaacistu uusan ka joojin karin jeermiska inuu koro. Waxaa jirta ku dawaan 5% khatar ah oo soo bixitaan qaaxada firfircoon 2da sano ee ugu horraysa ee sadhaynta. Taas ka dib, waxaa jirta 5% fursad ah oo qofku ku qaadi karo qaaxada firfircoon inta ka hadhay noloshiisa.

Yaa qaadi kara cudurka qaaxada firfircoon?

Dadka soo socda ayaa aad ugu dhow inay qaadaan cudurka qaaxada firfircoon: dadka aad u yar yar iyo dadka waaweyn, dadka ay la soo deristay walaac fara badan iyo dadka hawiga nidaamkooda cudur iska difaacistu uu hooseeyo cudurro kale awgood.

Arrimaha qaaxada firfircoon oo dhan waxaa si buuxda u baara unugga caafimaadka. Ashkhaasta ay aad uga muuqato waxaa lagu dhiirrii gelinayaa inay iska qaadaan tijaabada qaaxada ee maqaaraka.

Maxay tahay tijaabada qaaxada ee maqaaraka?

Xoogaa dareere ah oo yar, oo ah nafaqada tuberculin ayaa lagu durayaa maqaarka dhudhunkaaga hoostiisa. Laba ilaa saddex casho ka dib, waa inaad soo noqotaa si loo eego dhudhunkaagii haddii uu falgal dhacayna waa la qiyaasayaa. Wixii ka korreeya baaxadda qiyaas fal gal la ogyahay ayaa loo aqoonsadaa muuqasho qaaxada firfircoon.

Ka hubinta jidhka waa maxay macneheedu?

Falgal la hubo inta badan macneheedu waxa weeye waxaa ku saamaysay jeermiska qaaxada waqti noloshada ka mid ah. Dhakhtar ayaa samayn doono tijaabooyin dheeraad ah oo ay ka mid yihiin raajada feeraha iyo saamiyo candhuufeed, si uu hubiyo inaad qabin qaaxada firfircoon. Qaaxada firfircoon iyo tan aan firfircoonayniba waxay muujiyaan falgal hubaal ah.

Qaaxada waa laga hortegi karaa, waa lala tacaali karaa waana la daweyn karaa.

Daaweeynta

Int abadan, waxaa jira antibiyotiks lagu daaweeyo qaaxada firi-fircoon isla markaasna iska hortaaqta qaaxada firi-fircoon inay fiddo. Daawooyinka ugu caansan ee lagula dagaalamo qaaxada waxay yihiin Isoniazid (INH), Pyrazinamide (PZA), Rifampin iyo Ethambutol. Haddii aad qabtid qaaxada aan firi-fircoonayn, dhakhtaarkaagu wuxuu kaloo kugula talin kara daawo la yiraahdo prophylaxis, muddo 9 ilaa 12 bilood ah oo yaraynaysa suurto galnimada in qaaxada aan firi-fircoonayni u gudubto tan firi-fircoon.

Daawooyinka qaaxada oo dhammi waa bilaash Ontaariyo gudeheeda. Dhakhtarkaaga ayaa kaaga dalbi kara daawooyinkan unugga caafimaadka.

Jeermiska Yareeya Cudur Iska Difaaca Qofka (HIV) & qaaxada (TB) isa saamayntooda

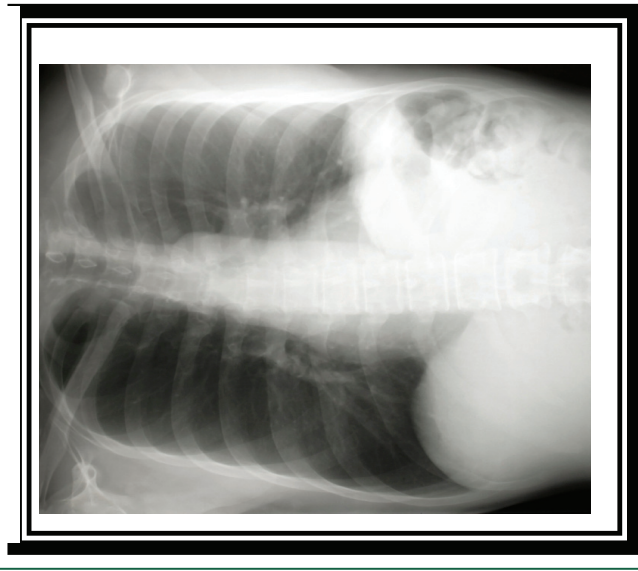
HIV waa jeermis daciifiya nidaamka cudur iska difaaca qofka isla markaasna aad u adkeeya la dagaallanka saamaynta qaaxada. Adduun weynaha, qaaxadu waa sababta ugu weeyn ee dhimashada dadka qaba HIV. Sidaas daraadeed, dadka qaba qaaxada iyo HIV waxay u baahanyihiin in la baro cuduradaas loogana daweeyo sida ugu dhakhsaha badan.

Qaaxada u adkaysata dawada

Qaaxada u adkaysata daawadu ma aqbasho inta badan daawooyinka lagula tacaalo. Marka qofka qaba qaaxada firi-fircoon uu u qaadan waayo daawada si habboon, jeermiska qaaxada ayaa u adkaysata daawooyinka. Taasi waxay keentaa in qofkaasi ku faafiyo qaaxada firi-fircoon dadka kale. Waxaa jira darajooyin kala duwan ee qaaxada u adkaysata daawada oo ka jirta adduun weynaha. Qaarkood aad bay u adagtahay in lala tacaalo. Sidaas daraadeed, waxaa muhiim ah in daawada qaaxada loo qaato sida loogu talagalay.

Qaaxadu

Maaha Cudur Hore oo Keliya

Xaqiiqda

Wixii macluumaad dheeraad ah la xiriiir: Kooxda Ilaalisa Cudurada Faafa Unugga Caafimaadka Middlesex-London
519-663-5317 qolka 2330.

Ilo Warreed

Iskaashiga Jooji Qaaxada
www.stoptb.org
Hay'adda Caafimaadka Adduunka
www.who.int/en/

Hay'adda Caafimaadka Dadweynaha Kanada
www.publichealth.gc.ca

Jimciyadda Sanbabada Kanada
www.lung.ca

Gudida Aydhiska ee London
www.aidslondon.com

Middlesex-London Health Unit
50 King St., London, ON N6A 5L7
tel: (519) 663 - 5317 • fax: (519) 663 - 9581
health@mlhu.on.ca

Strathroy Office - Kenwick Mall
51 Front St. E., Strathroy ON N7G 1Y5
tel: (519) 245 - 3230 • fax: (519) 245 - 4772